

Жељка Јанковић
zeljka.jankovic@fil.bg.ac.rs
Филолошки факултет
Универзитет у Београду

Богато наслеђе југословенског међуратног феминизма¹

Женски покрет (1920–1938): библиографија / Јованка Пољак, Оливера Иванова. – Београд: Институт за књижевност и уметност, 2019 – 450 стр. – ISBN 978-86-7095-260-7

Библиографија првог југословенског феминистичког часописа коју су саставиле Јованка Пољак и Оливера Иванова (уредница књиге је Јелена Милинковић, а уредница серије „Историја српске књижевне периодике“ Станислава Бараћ; објављивање је омогућила Реконструкција Женски фонд) један је од резултата пројекта *Улога српске периодике у формирању књижевних, културних и националних образаца (178024)*, односно, потпројекта *Женски покрет 2020*,² у оквиру ког је часопис у целини дигитализован. Дигитализација часописа и израда библиографије биле су полазишна тачка у обележавању значајног јубилеја – стогодишњице од покретања овог значајног листа. Наиме, од 7. до 9. октобра 2020. у Институту за књижевност и уметност организован је научни скуп „Часопис *Женски покрет (1920–1938)*“, који је окупио преко 40 истраживач(иц)а, чија ће излагања бити штампана у зборнику радова.

Уводни текст „*Женски покрет (1920–1938): Политика текста и контекста*“ написале су Јелена Милинковић и Жарка Свирчев. Овај рад представља значајан допринос сагледавању места и значаја часописа *Женски покрет* у оквиру југословенске феминистичке контрајавности, као и у оквиру оновремене периодичке продукције. Ауторке осликавају оквире у којима је часопис настао и излазио (са пертинентним указивањем на, између осталог, такозвано „сучељавање радикализма и конзервативизма“), детаљно представљају рубрике часописа и наводе сараднице и сараднике, подвлачећи транснационални карактер гласила. Затим нарочиту пажњу посвећују садржају првог броја у коме се осликава његова програмска концепција. Акцент је стављен и на заступљеност и улогу женске књижевности и књижевне критике у часопису, по чему се овај текст уписује у сада већ исцрпан корпус радова који указују на нужност преиспитивања историје српске

књижевности и места књижевница (и књижевних критичарки) у њој. Јелена Милинковић и Жарка Свирчев закључују рад одељцима о рецепцији часописа и о његовом феминистичком наслеђу, наводећи, као на почетку текста, на размишљање о питању актуелности часописа у скоријој, бурној историји некадашњег југословенског простора, то јест у контексту феминизма 90-их година на (пост)југословенском простору, као и у садашњем тренутку: у клими репатријархализације и растућег национализма, клерикализма, милитаризма и ксенофобије, гласило *Женски покрет*, сматрају ауторке, подсећа савремене феминистичке фигуре на разноврсна поља и начине борбе значајних претходница из епохе међуратног грађанског феминизма и на теме које су и даље актуелне и о којима је нужно и даље производити знање.

Централни део књиге организован је у шест целина. У тексту „Библиографија часописа *Женски покрет*“ Јованка Пољак и Оливера Иванова најпре предочавају основне појединости о оснивању и циљевима феминистичког Друштва за просвећивање жене и заштиту њених права, касније преименованог у Женски покрет, како би потом детаљније представиле часопис који је друштво објављивало од 18.4.1920. до децембра 1938. године: од наслова и формата, имена уредника и уредница, чланица Књижевног одбора, преко периодичности излагања до ширих тема и ужих, тематских бројева, као и наслова и садржаја рубрика. Искрпна библиографија, насловљена „Женски покрет: орган Друштва за просвећење жене и заштиту њених права“, конципирана је дијакхронијски – опис грађе, која садржи укупно 2554 библиографске јединице, прати редослед објављивања у часопису – а на крају библиографије налазе се два именска регистра, са именима и датумима рођења и смрти аутора, приређивач(иц)а, преводитељки и преводилаца прилогā, и именима личности које су заступљене као тема прилогā, као и разрешеним и неразрешеним иницијалима. Следи регистар наслова, организован по азбучном реду, те предметни регистар, који, са извесним бројем сређених тематских целина, умногоме олакшава упознавање са основном тематском осом – локалном и интернационалном борбом за политичку, правну и економску еманципацију и адекватно образовање жена путем законских реформи и организованог деловања кроз феминистичка удружења, конгресе, скупове и гласила, као и са разноврсним садржајем часописа (темама попут сексуалног живота и морала, слободне љубави и брака, материнства, абортуса, ванбрачног родитељства, и др.).

Ова свеобухватна библиографија омогућава академској и широј читалачкој публици упознавање са радом домаћих и страних феминистичких организација и са активностима у циљу побољшања положаја жена у међуратној Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, односно, Југославији, представљеним на страницама главних рубрика првог југословенског феминистичког часописа. Такође, књига пружа увид и у прилоге из свих рубрика те је драгоцен за шире разумевање југословенске друштвене и културне историје. Као таква, од великог је значаја за истраживања на пољима женске политичке и културне историје, историје нарави и свакодневног живота, међународних феминистичких веза и одјека, али и књижевне рецепције и историје превода.

---

¹ Овај текст је настао у оквиру пројекта *Књиженство, теорија и историја женске књижевности на српском језику до 1915. године*.

² Пројекат *Женски покрет 2020* покренут је у оквиру поменутог пројекта *Улога српске периодике у формирању књижевних, културних и националних образаца* Института за књижевност и уметност, а његова реализација настављена је у оквиру одељења Института – Периодика у историји српске књижевности и културе. В. <https://www.zenskipokret.org/>.

Željka Janković
zeljka.jankovic@fil.bg.ac.rs
Faculty of Philology
University of Belgrade

Rich Heritage of Yugoslav Interwar Feminism